

Goran Tomčić

Tonka Kulčar: Između priznanja i marginalnog

Fotografijama socijalno angažiranih autora, kao i fotografijama krajo-
lika i panorama iz kojih će se razviti karakteristična Zagrebačka škola
fotografije, postignut je vrhunac zagrebačke međuratne fotografije.

Tonka Kulčar ne pripada ni jednoj ni drugoj grupaciji, u to doba ona je
prije svega najuspješniji zagrebački komercijalni fotograf, sklon idealizaciji
(retuširanju) pri portretiranju, ali i omiljeno ime tadašnje zagre-
bačke elite, okupljene oko kazališta i kabareta.

Godine 1921. Tonka Kulčar, školovana u »Lehr- und Versuchsanstalt
für Photographie, Lichtdruck und Gravüre« gdje je apsolvirala »Mei-
sterkurs für Photographen«, a zatim kao pomoćnica neko vrijeme radi-
la kod Rudolfa Mosingera, slavi dvadesetogodišnjicu bavljenja foto-
grafijom u svom prvom ateljeu, na Trgu I, broj 16.

Jedna fotografija reproducirana u albumu koji je izdan tom prilikom
zanimljiva je zbog »uspjele« idealizacije ženskog portreta, kao i zbog
sačuvanih preliminarnih fotografija (sedam). Studirajući držanje tijela i

izgled lica jedne zagrebačke žene, Tonka je očito tražila fotografsku
kopiju Mone Lise. Tri poleđine studijskih fotografija označila je riječju
»možda«, a četiri riječju »ne valja«, što se odnosilo na postignut stupanj
leonardovske duhovnosti. Krajnji rezultat je fotografija reproducirana
u katalogu: sličnost prevelika za asocijaciju, premala za Leonarda, više
fizička nego duhovna, u pejzažu u pozadini umjesto sfumata retuš.

Simbolističko gledanje ženske ljepote primjetno je i na fotografiji
poluaktu u poluprofilu gdje se referencira, opet, Leonardova »Dama s
lasticom«, s tim da je ovdje težnja usmjerena k erotičnosti.

Ove fotografije, kao i fotografije akta iz vremena oko 1930. godine,
pokazuju da je bitna komponenta Tonkinog interesa idealizirana ili
simbolizirana žena.

Drugu komponentu Tonkinog interesa čine dokumentarne fotografije.
U njima živi svijet zagrebačkih kabareta i kazališta, a značajne su jer
ovdje Tonki nije trebala idealizacija, jer ju je direktno, neposredno
kadrirala. Atmosfera u Klub-Kabaretu potakla ju je da izradi i prvu
fotomontažu, što je među tamošnjom publikom izazvalo pravu senzaci-
ju: »dvije« Fanike Haiman našle su se jedna nasuprot drugoj, jedna
kao muško, druga kao žensko, i upustile se u živo komuniciranje.

Treća komponenta Tonkine djelatnosti jesu komercijalne fotografije,
one su sjećale njihove vlasnike na obitelj, protekla vremena i balove,
kao oblik zabave koji se dugo čekao i dugo pamtio.

Nakon 1926. atelje je prebacila u bivši Mosingerov atelje, u Ilicu 8, a
imala je i podružnicu, koju je vodila njena sestra, u Rogaškoj Slatini.

